

У статті розглядаються особливості професійно спрямованого навчання іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах. Виявлено, що професійно спрямоване навчання іноземних мов здійснюватиметься успішно, якщо відбуватиметься знайомство з національною культурою і культурою країни, мова якої вивчається; здійснюватиметься розвиток комунікативних навичок і створюватимуться можливості для особистісної рефлексії; актуалізуватиметься особистісно-професійна цілеспрямованість.

Ключові слова: професійно спрямоване навчання, вищі педагогічні навчальні заклади, навчання іноземних мов.

В статье рассматриваются особенности профессионально ориентированного обучения иностранных языков в высших педагогических учебных заведениях. Выявлено, что успешный результат профессионально ориентированного обучения иностранных языков возможен, если будет осуществляться ознакомление с национальной культурой и культурой изучаемого языка; будут развиваться коммуникативные навыки и создаваться условия для личностной рефлексии; будет актуализироваться личностно-профессиональная целеустремленность.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение, высшие педагогические учебные заведения, обучение иностранных языков.

The peculiarities of professional oriented teaching of foreign languages in higher teacher training institutions are described in the article. It is exposed and substantiated that professional oriented teaching of foreign languages will be a success if students familiarize with national and foreign cultures; communicative skills and terms for individual reflection are developed; individual professional commitment is actualized.

Keywords: professional oriented teaching, teacher training institutions, teaching of foreign languages.

УДК:378.091.313:811.11

О.А. Подзигун
м. Вінниця, Україна

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВНЗ

Постановка проблеми. Освіта вимагає особливої чутливості до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття, потреб суспільства і відповідного коригування своєї роботи. Особливу значущість має ця здатність за постіндустріальної, інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Інновації є суттєвим діяльним елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі, що виражаються у тенденціях накопичення і видозміни ініціатив і нововведень в освітньому просторі; спричиняють певні зміни у сфері освіти.

Останніми роками все більш актуальним стають проблеми пов'язані з застосуванням інформаційних технологій у вищих навчальних закладах. Адже це не лише нові технічні засоби, але й нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання.

Аналіз попередніх досліджень. Педагогічні і теоретичні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджені у працях В. Бикова, І. Богданової, І. Булах, Б. Гершунського, Р. Гуревича, О. Довгялло, М. Жалдака, Ю. Жука, М. Кадемії, В. Ключка, Г. Козлакової, М. Лапчика, Л. Морської, Є. Полат, І. Роберт, І. Шахіної, Л. Шевченко та інших.

Багато дослідників відзначають, що застосування інформаційних технологій навчання виступає як потужний виховний, методичний і дидактичний стимул підвищення якості навчального процесу.

Мета статті: показати шляхи забезпечення інноваційної спрямованості навчального процесу як педагогічної умови використання інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Використання інформаційних технологій (ІТ) в освіті вимагає інноваційного підходу до побудови змісту діяльності та на цій основі пошуку нових форм їх включення в навчальний процес.

Під поняттям «інновація» розуміють нововведення, новизну, зміну. Інновацією називають «процес створення, освоєння та практичної реалізації педагогічних науково-технічних досягнень» [2, с. 205]. Отже, інновація спрямована на підвищення ефективності і продуктивності навчання через запровадження нового у мету, зміст, методи і форми навчального процесу, у спільну творчу діяльність викладачів і студентів.

Розрізняють три можливих види педагогічних інновацій:

- інноваціями виступають освітні ідеї та дії, зовсім нові й раніше невідомі (таких ідей дуже мало);
- найбільша кількість інновацій – це адаптовані, розширені або переоформлені ідеї і дії, які набувають особливої актуальності в певному середовищі й у певний період;
- педагогічні інновації виникають у ситуації, в якій, у зв'язку з повторною постановкою мети у змінених умовах, відновлюються деякі раніше застосовані дії, оскільки нові умови гарантують їх успіх [7].

В. Сластьонін, І. Ісаєв та інші виділяють таку сукупність критеріїв педагогічних нововведень: новизни, оптимальності, високої результативності, можливості творчого застосування інновації в масовому досвіді [6].

Основним критерієм інновації виступає новизна, що має однакове ставлення як до оцінки наукових педагогічних досліджень, так і передового педагогічного досвіду. Тому для викладача, який бажає включитися в інноваційний процес, дуже важливо визначити, в чому полягає сутність пропонованого нового, який рівень новизни. Для одного це може бути дійсно нове, для іншого воно таким може не бути. У цьому зв'язку необхідно підходити до включення викладачів в інноваційну діяльність з урахуванням добровільності, особливостей особистісних, індивідуально-психологічних характеристик.

Введення оптимальності в систему критеріїв ефективності педагогічних інновацій означає витрату сил і засобів викладачів і тих, хто навчається для досягнення результатів. Запровадження в освітній процес педагогічної інновації і досягнення високих результатів при найменших фізичних, розумових і тимчасових витратах свідчать про її оптимальність.

Результативність як критерій інновації означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності викладачів.

Можливість творчого застосування інновації в масовому досвіді розглядається як критерій оцінки педагогічних інновацій. Насправді, якщо цінна педагогічна ідея або технологія залишається в рамках вузького, обмеженого застосування, обумовленого особливостями і складністю технічного забезпечення або специфікою діяльності викладача, то навряд чи в даному випадку можна говорити про педагогічні нововведення. Науковці В. Сластьонін, І. Ісаєв вважають, що можливість застосування інновацій у масовому педагогічному досвіді на початковому етапі повинна підтверджуватися в діяльності окремих учителів та вихователів, а після їх апробації та об'єктивної оцінки вони можуть бути рекомендовані до масового впровадження [6].

Для інновації з використанням ІТ в освіті характерні такі ж етапи як і для інших сфер: аналіз наявної практики та наявних у ній проблем; формування ідей; вивчення досягнень науки, передового педагогічного досвіду; експериментальна робота й аналіз можливої сфери застосування нововведення; подальший його розвиток і вдосконалення; творче впровадження у практику.

Таким чином, навчальний процес має інноваційну спрямованість, коли здійснюється усвідомлений пошук, вивчення і застосування нових способів і форм підвищення підготовки майбутніх фахівців, а також розробка нових форм і методів організації навчально-виховного процесу шляхом застосування засобів ІТ.

Спрямованість особистості визначається як «сукупність стійких мотивів, що орієнтують діяльність особистості й відносно незалежних від наявних ситуацій. Спрямованість особистості характеризується її інтересами, нахилами, переконаннями, ідеями, в яких виражається світогляд людини» [5, с. 230].

І хоча у літературі немає однозначного визначення спрямованості, все ж можна вважати, що умовами, які характеризують спрямованість є: формування потреб, розвиток мотивів, інтересів, позитивне ставлення до навчально-пізнавальної діяльності тощо.

На обсяг і задоволеність потреб, безумовно, впливає стан і рівень розвитку соціально-економічної і культурної сфер суспільства. Потреби зумовлюють трудову діяльність і у значній мірі впливають на результативність. Отже, головним завданням навчального процесу є виховання у студентів професійно-творчих потреб, до яких належать потреби творчо застосовувати свої знання, досвід і здібності у професійній діяльності, удосконалювати свою фахову підготовку не лише впродовж навчання, а й після закінчення ВНЗ. Саме ці потреби суттєво впливають на розвиток творчих можливостей майбутнього фахівця, його соціально-психологічних установок, пов'язаних із власною навчальною діяльністю, зумовлюють активність в оволодінні знаннями. Вони також є фактором, який визначає професійне зростання вчителя і стимулюють розвиток особистості загалом.

Мотивація навчання – складна психолого-педагогічна проблема, якій у наукових дослідженнях завжди приділялося багато уваги. Головним поставало питання, як реалізується навчання – з бажанням чи без нього.

У психолого-педагогічній літературі наявні різні класифікації мотивів: мотиви пізнавального інтересу, мотиви обов'язку й відповідальності, широкі соціальні мотиви, пізнавальні мотиви та мотиви, пов'язані із самовихованням. Так, наприклад, А. Маркова всі мотиви навчальної діяльності поділяє на дві великі групи:

- 1) пізнавальні – мотиви, пов'язані зі змістом і процесом навчальної діяльності;
- 2) соціальні — мотиви, пов'язані з різними соціальними взаємодіями, з оточуючими людьми.

Пізнавальні мотиви, у свою чергу, поділяються на три підгрупи: широкі пізнавальні, навчально-пізнавальні; мотиви самоосвіти [4, с. 31].

У психології досить часто виділяють дві групи мотивів: пізнавальні мотиви й мотиви досягнення. У першій групі науково-пізнавальна і науково-дослідна діяльність сама є мотивом (внутрішні мотиви); в іншій групі – навчально-пізнавальна діяльність студентів є лише засобом досягнення мети, яка перебуває поза самою пізнавальною діяльністю (широкі соціальні мотиви, зовнішні мотиви, мотиви досягнення) [1].

Одним із способів розвитку мотивів є розгляд майбутнього результату навчальної діяльності, її змісту, свідомого ставлення до неї. Як підкреслює О. Леонтьєв, студенти мають чітко уявляти зміст формування тих або інших знань для майбутньої професії, а завдання педагога полягає у тому, щоб знайти на кожному етапі навчального процесу завдання, які адекватно мотивували б студентів [3].

Наявність позитивної мотивації до використання ІТ у педагогічній діяльності допускає формування певного рівня інтересу (до інформатизації освіти, вивчення можливостей, мети, завдань використання ІТ на заняттях), потреби (у новій інформації щодо методики певного навчального предмету із застосуванням комп'ютера; у застосуванні ІТ на заняттях з метою інтенсифікації процесу навчання), прагнення і нахилів (до інформаційно-методичного забезпечення навчання з використанням ІТ; удосконалення своєї методичної майстерності у застосуванні ІТ), переконання в ефективності використання ІТ на заняттях.

У процесі застосування ІТ на заняттях необхідно враховувати емоційний чинник. Емоції відображають не безпосередньо предмети і явища реального світу, а ставлення до них. У процесі роботи з комп'ютерними навчальними програмами студент найчастіше не має змоги одержувати емоційне підживлення. Але варто зазначити, якщо для студентів системно-логічного типу

мислення такого підживлення, як правило, не потрібно, то для представників образно-емоційного типу воно необхідне постійно.

Отже, позитивна емоційна атмосфера у студентській групі, спрямованість на творче вивчення навчального матеріалу із застосуванням ІТ є важливою умовою, яка сприяє формуванню інноваційної спрямованості навчального процесу. Тому дуже важливо викладачеві перед початком занять виявити емоційний стан групи. Для цього можна провести бесіди, спостереження, анкетування студентів, використати наявні психолого-педагогічні методики. В залежності від отриманих результатів, викладач матиме змогу застосувати таку систему педагогічних впливів, які будуть створювати сприятливу творчу атмосферу для навчання студентів. Позитивний емоційний фон для засвоєння навчального матеріалу створюють також ситуації успіху і застосування різноманітних стимулів до навчання.

Зроблений вище аналіз психолого-педагогічної літератури і практичного досвіду, дозволяє визначити умови формування інноваційної спрямованості навчального процесу:

- чітке уявлення мети та значення використання ІТ у професійній діяльності;
- діагностика пізнавальних мотивів та врахування їх структури і розвитку;
- створення позитивної емоційної атмосфери процесу навчання;
- стимулювання навчання через застосування ІТ та інших цікавих форм подачі навчального матеріалу;
- спрямованість навчання на постановку й розв'язання творчих завдань і формування досвіду творчої діяльності.

Висновок. Інноваційне середовище, створюване педагогом на заняттях, збагачує навчальну працю, формує навички творчої діяльності, допомагає реалізувати інтелектуальний потенціал кожного студента. Знання, уміння та навички, одержані студентами самостійно й перевірені на практиці, закріплюються у пам'яті надовго, а можливість творчого підходу до навчальної діяльності та процес творення позитивно впливають на успішність студентів, підтримують їхній пізнавальний інтерес до вивчення іноземної мови та засобів інформаційних технологій.

Література:

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход : метод. пособие / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.
2. Гуревич Р.С. Теоретичні та методичні основи організації навчання у професійно-технічних закладах : монографія / Р.С. Гуревич. – К. : Вища школа, 1998. – 226 с.
3. Леонтьев А.Н. Очерк психологии личности / А.Н. Леонтьев. – М. : Смысл, 1993. – 243 с.
4. Маркова А.К. Формирование мотивации учения / А.К. Маркова. – М., 1994. – 169 с.
5. Представление и использование знаний : [пер. с яп. / под ред. Х. Уэно, М. Исидзука. – М. : Мир, 1989. – 302 с.
6. Сластьонін В. Інновації в освіті [Електронний ресурс] / В. Сластьонін, І. Ісаєв та ін. – Режим доступу : http://healthy-society.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=614:2011-11-19-12-44-27&catid=35:2011-04-19-08-30-36&Itemid=57.
9. Hewer S. Communiquer par l'ordinateur / S. Hewer // Nouvelles technologies et apprentissages des langues. – Paris: EDICEF, 1988. – P. 30-38.

У статті висвітлюються шляхи забезпечення інноваційної спрямованості навчального процесу як педагогічної умови використання інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів. Встановлено, що чітка уява про мету та значення використання інформаційних технологій у професійній діяльності; діагностика пізнавальної мотивації та врахування її структури і розвитку; створення позитивної емоційної обстановки процесу навчання; стимулювання навчання через застосування інформаційних технологій та інших цікавих форм подачі навчального матеріалу; спрямованість навчання на розв'язання творчих завдань сприяють формуванню інноваційної спрямованості навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: інновація, інноваційна спрямованість, інформаційні технології навчання, навчально-виховний процес, майбутній вчитель, вищий навчальний заклад.

В статье показаны пути обеспечения инновационной направленности учебного процесса как педагогического условия использования информационных технологий в процессе подготовки будущих учителей. Определено, что четкое представление о цели и значении использования информационных технологий в профессиональной деятельности; диагностика познавательной мотивации, учитывая ее структуру и развитие; создание позитивной эмоциональной обстановки учебного процесса; стимулирование обучения через использование информационных технологий и других интересных форм подачи учебного материала; направленность обучения на решения творческих задач помогают формировать инновационную направленность учебного процесса в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: инновация, инновационная направленность, информационные технологии обучения, учебно-воспитательный процесс, будущий учитель, высшее учебное учреждение.

The article shows the ways of providing innovative orientation in the educational process as a pedagogical condition of using information technologies in the professional training of future teachers. It is defined that the clear conception about the aim and importance of information technologies usage in the professional activities; the diagnostic of cognitive motivation and taking its structure and development into consideration; creation of positive emotional atmosphere of the educational process; stimulation of studying using informational technologies and other interesting forms of educational material presentation; orientation to the solving creative tasks help to form innovative orientation of teaching process in higher educational establishments.

Keywords: innovation, innovative orientation, information educational technologies, educational process, future teachers, higher educational establishment.

УДК 378.1.011.31

О.І. Потапчук
м. Тернопіль, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФЕСІЙНИЙ ПІДГОТОВЦІ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Важливим чинником розвитку сучасного суспільства і засобом підвищення життєдіяльності людей є сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), спрямовані на створення, збереження та забезпечення оптимальних способів представлення інформації. Їх наявність актуалізує проблему підготовки кваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно вирішувати професійні завдання в сучасному інформаційному просторі, а також зумовлює постійне оновлення системи підготовки фахівців у вищій школі.

Згідно з «Національною доктриною розвитку освіти України» система освіти повинна забезпечувати підготовку фахівців, здатних до професійного розвитку, творчої праці, мобільності в освоєнні та впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій. Такі технології є засобом здійснення навчальної, наукової і професійної діяльності фахівця, коли інформація і способи її опрацювання перетворюються на стратегічний ресурс. Ці положення націлюють працівників освіти і науковців на пошуки нових шляхів реалізації освітніх, виховних і розвивальних цілей вищих навчальних закладів. Серед таких аспектів важливим напрямом підготовки студентської молоді є формування готовності майбутніх інженерів-педагогів в галузі комп'ютерних технологій до професійної діяльності.

Метою статті є обґрунтування інформаційно-комунікаційних технологій в підготовці майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що багато вітчизняних вчених звертались до проблематики професійної підготовки педагогічних фахівців засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Низку праць присвячено обґрунтуванню змісту професійної діяльності інженера-педагога (В. Баталов, О. Ганопольський, Е. Зеєр, О. Коваленко, А. Сейтешев), проблемі застосування інформаційних технологій у навчальному процесі (А. Ашерів, Т. Богданова, Б. Гершунський, Р. Горбатюк, В. Ключко, П. Стефаненко),